

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

133. Vtrùm sit validum matrimonium contractum cum falso errore alicuius
impedimenti? v. g. vt. si quis contraxit existimans coniugem mortuum
esse viuum, & tamen sciebat matrimonium esse nullum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

gare Coniugem dubium in hoc casu ingredi Religionem cum reuera possit, vt ita liberam relinquat alterum Coniugem Ratio est, quia status Religionis, nisi sponte suscipiatur, solet malos exitus habere, & sunt quidem plures aliae difficultates, ob quas obligari ad Religionem non debet; aliqui tamen censent huiusmodi debere intrare Religionem; vt ab hoc dubio liberentur, cum hac via possit negare debitum, & debeat non se exponere periculo incontinentiae in reddendo, cui planè se exponeret sine vlla obligatione si in principio redderet.

8. Sed hic notandum est, & menti tenendum, quod in cap. Inquisitioni. de sentent. excomm. sic dicitur: Si credulitas probabilis, & discreta, quamuis non manifesta, animum pulset, debitum quidem reddi posse, sed non postulari. Quae quidem verba non eodem modo Doctores intelligunt, nam D. Thomas in 4. dist. 41. quest. 1. art. 5. quest. 1. ad 3. D. Antoninus, part. 3. tit. 1. cap. 3. §. 1. Syluest. verb. marr. 8. quest. 2. dist. 5. Petr. Ledefina de marr. quest. 45. art. 1. dub. 2. ad 3. argum. 1. sent. aiunt, quod dubitans de iure suo, si post diligentem inquisitionem, magis propendat in eam partem, sibi ius non assistere, desinat esse bonae fidei possessor, quam sententiam cum pluribus à se citatis tenuit Sanchez, lib. 2. de marr. dist. 41. n. 10. Sed Veracruz, part. 3. Specul. art. 13. in fine, Sanchez lib. 1. moral. cap. 10. num. 9. priorem sententiam suam retractans, docent, bonae fidei possessorem iure suo nequaquam excidere, priusquam certò, vel quasi certò deprehendat, sibi ius non competere. Iuxta quam sententiam duobus modis responderi debet ad cap. Inquisitioni: Primò, dubitantem in casu eius cap. non adhibuisse diligentiam cognoscendae veritatis: constat autem, dum dubitans veritatem inquirat, iure possessionis suae vt non posse, excepto vnicò casu, si vsus matrimonij dubij ad experimentum capiendum necessarius sit, iuxta decisionem cap. Laudabilem de frigid. & malefic. in quo dicitur si suspicio incidat inter Coniuges de naturali perpetua impotentia, eaque probati non possit, tiennij spatio cohabitandum ipsis esse, experiendi causa. Secundò, & facilius responderi potest; Eum, cui Papa id illo capite respondit, ab initio mala fide contraxisse matrimonium; quia videlicet dubitabat, vel dubitare debebat de eius valore: vt proinde casus similis sit, cap. Dominus, de secundis nuptiis, vbi responderit, dubitantem de valore matrimonij, quod contraxerat, nondum habita certitudine Coniugis prioris praemortuae, debitum interim à Coniuge sua exigere non posse. Et haec omnia docet Layman, lib. 1. tract. 1. cap. 5. §. 3. num. 24. Verùm de his, & aliis difficultatibus, quando casus occurrent, vide Lessium in 3. part. D. Thome, cap. 6. de Sacram. matrim. dub. 4. per totum, Bossium in Moralibus, tom.

mattimonium esse nullum, contractum superflite coniuge. Prima opinio negat, & ita docet Coninch de Sacram. disp. 24. dub. 6. n. 53. & alij penes ipsum, quia impossibile est talem habere veram intentionem contrahendi, quia nemo potest seriò intendere id quod omnino credit impossibile; quare non est verum talem posse intendere contrahere, quantum potest, cum omnino credat se nullo modo posse, leuis esset, si de altera parte, vel leuissimè dubitaret, ita vt concipere posset fortasse fieri posse, vt validè contrahat, tunc enim posset hoc intendere. At verè contraheret, quamuis communiter grauius peccaret ob periculum inualidè contrahendi, cui suo iudicio se exponit. Ita Coninch.

2. Secunda opinio affirmat, quam tuetur Sanchez, tom. 1. lib. 2. disp. 3. n. 2. cum aliis penes ipsum, quibus ego addo Guttier. de marr. cap. 47. n. 1. nam contrahentes intendunt quantum in seipsis est consentire, quia haec personae sunt reuera habiles ad contrahendum, & intendunt quatenus possunt contrahere. Ergo validè contrahunt. Secundò, quia haereticus, etsi credat Baptismum esse rem irritoriam, & nihil valere, verè baptizat, si verè intendat facere, quod potest, & intendit Ecclesia. Ergo, &c.

3. Verùm Basilus Pontius de marr. lib. 4. cap. 23. n. 1. & seq. existimat non esse inter has sententias discrimen teipla, si distinctè explicentur. Duobus enim modis potest se habere contrahentium animus in praedicto casu. Primus est, si eliciat duos actus, vel iudicia, quorum vnum feratur in impedimentum, quod falsò subesse putant, & in scientiam, & supposita ea volunt adhuc contrahere, quamuis ius resistat. Secundus est, vt quamuis habeant eam cognitionem circa factum, & ius, & aliam habeant, qua ipsis occurrat fortasse non teneri eo impedimento, &c. consensus sit quasi conditionatus, qui sic explicari potest. Etsi nos teneamur impedimento, & ius resistat, attamen si forte potest iniri inter nos matrimonium, consentimus in illud. In primo casu impossibilis est intentio contrahendi, & si oppositum sentit Sanchez, non est sequendus, & in hoc casu procedit prima opinio Coninch. In secundo autem casu bene potest esse consensus sufficiens ad matrimonium, quia consensus ille est quasi conditionatus, si possum; cumque conditio sit de praesenti, si non teneor forte aliquo impedimento, & re vera non teneatur illo, statim consistit contractus matrimonij, & in hoc casu vera erit opinio Sanchez; sin aliter, non erit admittenda, & ad primum eius argumentum patet responsio ex dictis. Ad secundum respondeo, negando consequentiam, quia ita baptizans, scit se posse facere id quod intendit, scilicet facere, quod facit Ecclesia, sed contrahentes in nostro casu, putant se nullo modo posse contrahere, quare non possunt hoc seriò intendere, Ergo, &c.

RESOL. CXXXIII.

Verum sit validum matrimonium contractum cum falso errore alicuius impedimento: v. g. vt si quis contraxit existimans coniugem mortuum, esse viuum, & tamen sciebat matrimonium esse nullum contractum superflite coniuge, &c. Ex part. 3. tract. 4. Refol. 292. alias 293.

§. 1. **D**ifficultas huius questionis est, quando adest error facti, & scientia iuris, vt quando coniuges falsò credunt adesse impedimentum, & existimant hoc stante non posse consistere matrimonium, & tamen contrahunt. Et de hoc casu olim interrogatus fui, nam quidam contraxit, existimans coniugem mortuum, esse viuum, & tamen sciebat

Tom. II.

RESOL. CXXXIV.

An si licet oriatur de validitate alicuius impedimenti filij, illo medio tempore nati, sint legitimi reputandi.

Et quid, si illis prohibuitur sit sub poena excommunicationis, ne possint simul cohabitare, an adhuc filij pro legitimis debeant haberi?

Idem erit, ac multo magis, si interposita fuerit appellatio.

Et supponitur filium natum ex matrimonio bona fide alterius Parentis inito esse vere legitimum non solum quoad Parentem habentem bonam fidem, sed etiam quoad alium malam fidem habentem. Ex part. 10. tract. 11. & Misc. 1. Ref. 62.

M m 2

§. 1. Cer